

ÅRSBERÄTTELSE

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBLIOTEK

2021



GÖTEBORGS
UNIVERSITET

Innehåll



ub.gu.se



facebook.com/goteborgsuniversitetsbibliotek
facebook.com/KvinnSam
facebook.com/biomedicinskabiblioteket



instagram.com/goteborgsuniversitetsbibliotek



youtube.com/GoteborgsUB

Utgiven av Göteborgs universitetsbibliotek 2022

Foton: Sid. 1: Gunnar Jönsson, 5: Johan Wingborg, 7: Suss Wilén, 8: Johan Wingborg, 8: Gunnar Jönsson, 3D4Medical Limited, 11: Gunnar Jönsson, 14: Johan Wingborg, 15: Jonathan Westin, referens: Jonathan Westin, Gunnar Almek. Göteborgs universitet, Centrum för digitala humaniora (2021). CHAQ2020 - Seymourön - Fotografier. Svensk nationell datatjänst. Version 1.
<https://doi.org/10.5878/7fgz-e479>, 16: Gunnar Jönsson, Linnea Sjögren, 19-20: Johan Wingborg, 21: Gunnar Jönsson, 22: Alejandro Crespo, 23: Ina Marie Winthershaug, 24: Alejandro Crespo, 25: Kerstin Eiman, 26: Cobe, 27: Johan Wingborg, 28: Marie Ullnert, 30, Johan Wingborg, Håkan Granath, 31: Magnus Hjalmarsson, 32: Hampus Bovbjerg Grip, 33: privat, Lo Birgersson, 34: Johan Wingborg m.fl.

Textbearbetning: Malin Carlgren, Carin Bjarsch, Alejandro Crespo, Kerstin Eiman

Layout: Kerstin Eiman

UB – en hållbar central funktion	4
Verksamhetsstrategi	6
Styr- och finansieringsmodell utredd	7
En dag på UB	8
7 mil material och ökade e-resurser	9
Fakta och siffror	10
Ekonomi	12
Stöd till forskare	14
Stöd till studenter	16
Stöd i studieteknik	18
Samverkan studie- och lärmiljöer	18
Digitala supportkanaler	19
Kulturarv	20
Kulturarvsförvärv	21
Flytt av Samhällsvetenskapliga biblioteket	22
Digitalisering	23
KvinnSam	24
Kriterium	25
Tävling om nytt bibliotek avslutad	26
Objekt och samling	27
Personal	28
Notiser från året	30

UB – en hållbar central funktion

Universitetsbiblioteket är uppskattat inom universitetet, men det behöver bli tydligare vad vi är och gör. Det är i nära samverkan med fakulteter och institutioner som vi bäst kan bidra till en hållbar samhällsutveckling och till utbildning och forskning av högsta kvalitet.

Hållbarhet är ett ord som i dessa tider präglar väldigt mycket av debatt och diskussion, däremot kanske inte hur vi lever våra liv med konsumtion och slit och släng. Tyvärr. Göteborgs universitet satsar hårt på att inta en kraftfull position vad det gäller hållbarhet både i praktiken och i utbildning och forskning. Men, skulle jag vilja påstå, det enskilt kraftfullaste ett lärosäte gör för hållbarhet är sannolikt att ha ett välfungerande bibliotek. En delningskultur så självklar att vi inte ens tänker på att det är en delningskultur. Tänk om alla behövde köpa in alla sina egna medier? Upphandla databaser och tidskrifter ute på institutionerna? För att sedan inte tala om att införskaffa system för att hitta och tillhandahålla dessa dyrt införskaffade resurser? För bibliotekarieskrået hade en sådan tillvaro antagligen varit toppen då det hade behövts en bibliotekarie i "varje buske" för att få det hela att fungera. Universitetsbiblioteket är på det hela taget en sedan länge centraliserad kärnverksamhet, rationellt men utan alltför mycket av centraliseringens nackdelar.

Det finns en nackdel med den sorts centralisering av kärnverksamhet som universitetsbiblioteket i huvudsak utgör och den modell som vi lever med i Sverige, där universitetsbiblioteken är en del av den så kallade OH-finansierade delen. Bokföringen av

kostnaderna kan leda oss fel i förståelsen av vad universitetsbiblioteket är och gör. Universitetsbiblioteket blir det andra, det som inte självklart har med forskning och högre utbildning att göra. Detta är något som på sätt och vis har lett fram till att Björn Brorström fick uppdraget att utreda bibliotekets finansiering och styrning. Kort sagt så fann Brorström att universitetsbiblioteket vid Göteborgs universitet är mycket välfungerande och högt uppskattat. Men bibliotekets uppdrag – som finns sedan 2016 och ligger fast även i förhållande till lärosätets nya visions- och strategidokument – är inte så välkänt av fakultetsledningarna som det borde vara. Det är synnerligen viktigt att vi råder bot på detta, för det är i sig begränsande för utvecklingen, eftersom en sund utveckling av universitetsbiblioteket sker i intim samverkan med fakulteterna och deras lärare/forskare och studenter. Det handlar alltså inte primärt om att få acceptans för kostnader utan om att biblioteket skall tas i anspråk utifrån en relevant förståelse av vad biblioteket är och gör. Därigenom kan universitetsbiblioteket bidra till hög kvalitet i forskning och utbildning.



Verksamhetsstrategi

I början av 2021 presenterades Göteborgs universitets nya vision, *Ett universitet för världen*. Med utgångspunkt i visionen, har universitetsgemensamma mål, strategier och planer tagits fram. Dessa ligger i sin tur till grund för universitetsbibliotekets mål, verksamhetsstrategi och verksamhetsplan som blev klara i slutet av året. Förutom ledningsgruppen och kvalitetsgruppen, har många medarbetare varit delaktiga i arbetet med att ta fram universitetsbibliotekets verksamhetsstrategi och verksamhetsplan.

– Tanken med att utgå så tydligt från universitetets strategidokument, är att visa hur vårt arbete dockar in i och stödjer universitetets övergripande mål och strategier. För att universitet ska uppnå målet om utbildning och forskning av högsta kvalitet behöver universitetsbiblioteket stärka samarbetet

med fakulteter och institutioner, säkra att informationsresurser är relevanta och systematiskt stärka informationskompetenser hos studenter och forskare, säger överbibliotekarie Morgan Palmqvist.

UB:s verksamhetsstrategi

Universitetsbibliotekets verksamhetsstrategi gäller för 2022–2024. Strategierna kompletteras med årsvisa verksamhetsplaner.

Universitetsbibliotekets strategier utgår från Göteborgs universitets vision och är indelade i tre områden:

Utbildning och forskning av högsta kvalitet

Hållbar och kunskapsbaserad samhällsutveckling

Sammanhållen organisation, attraktiv arbetsplats och studiemiljö

Universitetsbibliotekets uppdrag

Göteborgs universitetsbiblioteks kärnuppgift är att ansvara för vetenskaplig och konstnärlig informationsförsörjning för studenter, forskare, lärare och allmänhet. Universitetsbiblioteket ska vårda och tillgängliggöra det kulturarv som finns i bibliotekets omfattande samlingar. Universitetsbiblioteket ska systematiskt bevaka omvärlden för att, i dialog med fakulteterna, utveckla och anpassa verksamheten. Göteborgs universitetsbibliotek ska vara ett öppet bibliotek och en mötesplats för universitet och allmänhet.

Universitetsbiblioteket ska erbjuda tjänster i form av publiceringsstöd och digitaliseringsverksamhet riktad till universitetets lärare och forskare. Universitetsbiblioteket ska, på uppdrag från institutioner, tillhandahålla undervisning med mål att stärka studenternas informationskompetens. Vidare ska universitetsbiblioteket sörja för professionell informationstjänst och studieplatser i bibliotekets lokaler samt bibliometrisk kompetens till stöd för universitetets ledning och forskare. Biblioteket ska ägna speciell uppmärksamhet åt användare med särskilda behov.

Styr- och finansieringsmodell utredd

En extern utredning visar att universitetsbiblioteket är en väl fungerande och uppskattad verksamhet, men att det inte är tydligt för fakulteterna vad man får för pengarna. Utredningen föreslår en mer transparent och rörlig modell, och att biblioteksnämnden får en mer aktiv roll.

Det var Björn Brorström, professor i företagsekonomi och tidigare rektor vid Högskolan i Borås, som i våras fick uppdraget av rektor att utreda universitetsbibliotekets uppdrag och styr- och finansieringsmodell.



Utredaren Björn Brorström.

Ett problem som Brorström identifierat handlar om att nuvarande finansieringsmodell, som baseras på en årlig procentuell tilldelning av universitetets totala kostnader, är statisk och inte följer bibliotekets reella utgifter. Det saknas också transparens i hur fördelade medel används, vilket föder en osäkerhet kring bibliotekets uppdrag och om verksamheten motsvarar de resurser biblioteket förfogar över.

Rektor har beslutat att gå vidare med merparten av utredningens förslag och har tillsatt en arbetsgrupp som, under ledning av dekan Åke Ingerman, ska ta fram detaljerat underlag för att implementera förslagen. Avsikten är att en ny och samlad styr- och finansieringsmodell för universitetsbiblioteket ska kunna tillämpas fullt ut inför budget 2024.

– Jag är överväldigad över det engagemang som finns om universitetsbibliotekets roll och tjänster. Biblioteket är uppskattat av både personal och studenter, men det är inte klart vad man får för pengarna, säger Brorström. (GU-journalen dec 2021)

Utredningens förslag

Utredningen har lämnat förslag på 13 åtgärder för att tydliggöra bibliotekets arbete, styrning och finansiering. Förslagen innefattar att universitetsbiblioteket bör övergå till en finansieringsmodell med årlig löne- och prisuppräknings, och med särredovisning av mediabudgeten. Resurstilldelningen ska ske solidariskt och utifrån dialog med rektor. Dessutom ska biblioteksnämnden få en mer aktiv roll och utifrån förslag från överbibliotekarien behandla verksamhetsplan och budget.

En dag på UB

21

timmar öppet per dag

(17)

2 186

besökare under terminstid

(2 420)

14 378

e-nedladdningar

(17 229)

(2020 års siffror i parentes)

208

anställda

(208)

3 790

besök på ub.gu.se

(4 030)

282

böcker och tidskrifter lånas

(315)

7 mil material och ökade e-resurser

Genom inköpsförslag och kontakter med institutionerna fångar biblioteket upp vilka böcker, e-böcker, tidskrifter och databaser som efterfrågas.

Som en direkt följd av de senaste årens distansundervisning märks en ökad efterfrågan på e-böcker. Om den svenska marknaden erbjöd ett större utbud av e-böcker hade trenden sannolikt varit ännu tydligare. Även filmmaterial och andra digitala format som 3D/VR har fått ett uppsving på biblioteket. Exempel på digitala resurser som efterfrågats förutom e-kursböcker är digitala anatomiatlaser, metodhandböcker med dataset för undervisningsbruk och videomaterial.

Under 2021 har ett omfattande arbete med genomlysning av bibliotekets samlingar gjorts. Bruksvärde och bevarandevärde för större och mindre delsamlingar har analyserats. En övergripande medieplan har utarbetats och mer detaljerade samlingsplaner för de fysiska biblioteken har färdigställts.

Framtidens e-resurser

Att långtidssäkra digitala resurser är en utmaning som Göteborgs universitetsbibliotek delar med andra stora forskningsbibliotek. Biblioteket har under året varit aktivt i den nationella dialogen i frågan. 2021 har biblioteket också gått in som aktör i det nationella samverkansprojektet kring gallring och bevarande. Projektet syftar både till att frigöra plats och säkra åtkomst till källmaterial för de samverkande biblioteken.

Allt detta är en del av arbetet kring hur biblioteket ska förvalta de sju milen tryckt material, och hur vi ska tänka kring bevarande av den växande mängden digitalt material som också ska vara tillgängligt i framtiden.



Complete anatomy är en av de digitala resurserna som används flitigt.

Fakta och siffror

Under 2021 har universitetsbiblioteket infört fler digitala kontaktvägar och förstärkt den digitala servicen. Distansundervisningen i informationssökning och referenshantering har nått fler studenter. Biblioteket har också förvärvat fler e-resurser till universitetets forskare, lärare och studenter. På grund av pandemin hade biblioteken minskade öppettider under första hälften av året.

Fler digitala kontaktvägar

I juni lanserades en chatt på bibliotekets webbplats. Sedan dess har drygt 1 500 frågor besvarats via chatten. Zoom-diskarna hade 2 400 besök. Zoom lämpar sig bra för handledning av olika slag, medan chatten fungerar väl för snabbare frågor.

Fler har fått undervisning

Drygt 18 000 studenter fick under året undervisning i informationssökning och referenshantering från biblioteket. Det är en ökning med 1 360 studenter jämfört med år 2020 (figur 1). Undervisningen har bedrivits digitalt under större delen av året, men delar av undervisningen genomfördes på campus under höstterminen.

Fler använder lässervice

Antalet studenter med behov av skriv- och lässtöd uppgick under 2021 till 1 890, vilket är en ökning med ungefär 500 studenter från föregående år. Statistiken visar att antal nedladdningar av tillgänglighetsanpassat material från Myndigheten för tillgängliga medier (MTM) ökat med 5% procent, med drygt 32 600 nedladdningar under 2021. MTM producerar och distribuerar litteratur i tillgängliga format för personer med läsnedsättning.

Besök på biblioteken

På grund av pandemin hade universitetsbiblioteket minskade öppettider under första hälften av året. Totalt fick biblioteken 380 000 besök under 2021, vilket är en

minskning med 28% från föregående år, som också var hårt drabbat av pandemin. Under året registrerades i snitt 1 700 besök per dag (figur 2), vilket är en nedgång med cirka 200 besök per dag jämfört med 2020.

Elektroniskt och tryck material

Det totala medieinköpet uppgick 2021 till 69 miljoner kronor, vilket motsvarar 26 procent av universitetsbibliotekets totala kostnader. 91 procent av summan har gått till inköp av elektronisk media. E-boksbeståndet uppgick till 2,8 miljoner titlar, vilket är en ökning med 6 procent jämfört med 2020. Även antalet prenumerationer på e-tidskrifter ökade till 26 100, medan antalet tryckta tidskrifter ligger kvar på runt 5000 titlar (figur 3). De elektroniska lånen har minskat jämfört med 2020. Antal nedladdningar från e-tidskrifter och e-böcker uppgår till 5,4 miljoner 2021 (figur 4). Antalet fysiska lån under 2021 uppgick till 143 000, vilket är en minskning med 10 procent jämfört med föregående år (figur 4).

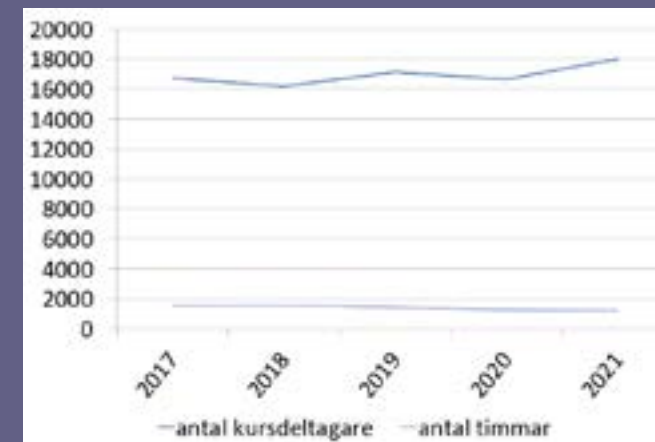
Publiceringar i GUPEA

Under 2021 publicerades 2201 studentuppsatser och vetenskapliga fulltextdokument och totalt tillgängliggörs nu 39 686 dokument genom databasen GUPEA.

Besök på webben

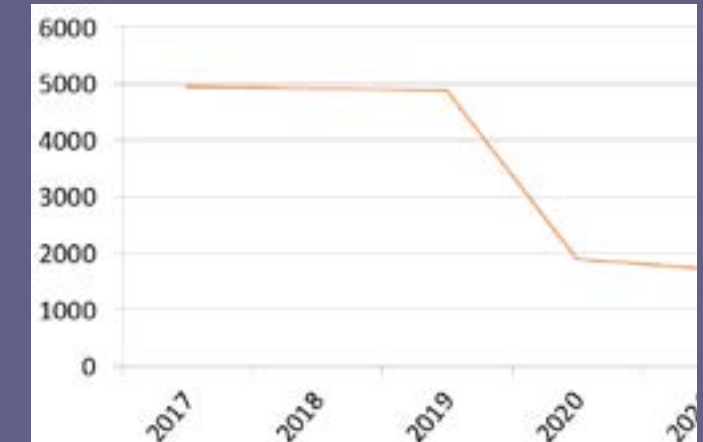
UB:s webbplats har under året haft 1,4 miljoner besök, en minskning med nästan 90 000 besök jämfört med 2020. Det är bland annat sidorna om bibliotekens öppet-

Undervisning



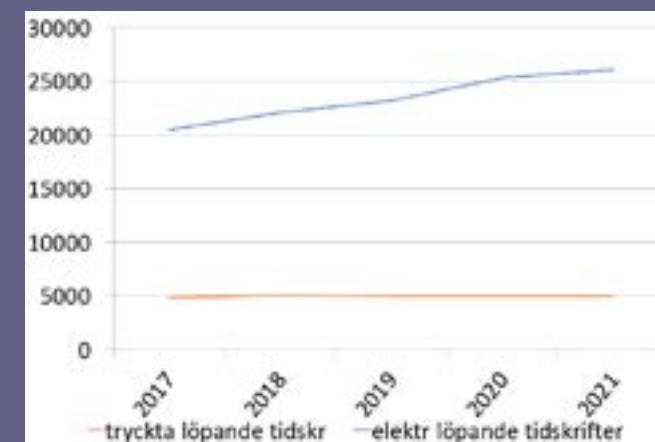
Figur 1. Kursdeltagare och antal undervisningstimmar.

Besök



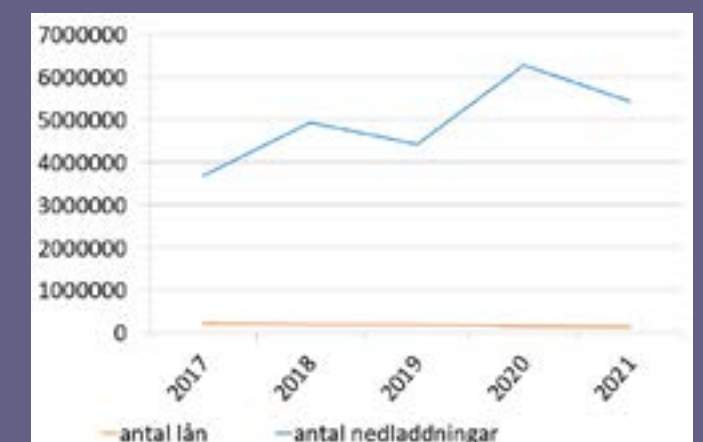
Figur 2. Besök på biblioteken per dag.

Prenumerationer på tidskrifter



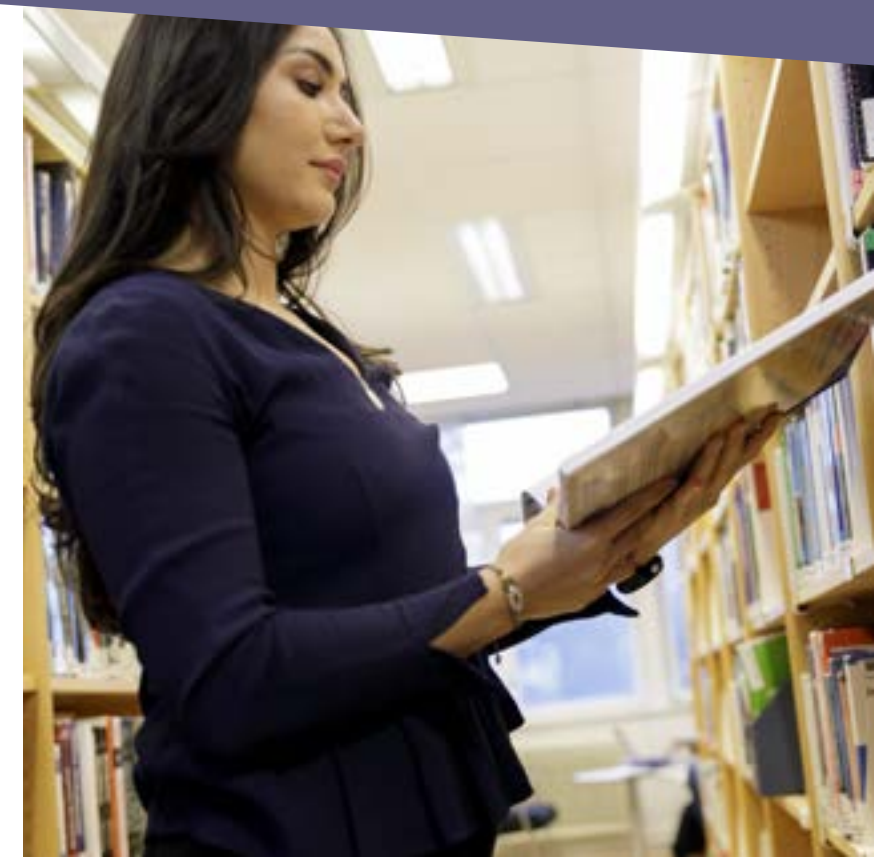
Figur 3. Antal tryckta och elektroniska tidskrifter.

Lån och nedladdningar



Figur 4. Antal lån av fysisk media och nedladdningar av e-media.

tider som fått färre besök, medan besöken ökat på sidor som beskriver hur man loggar in hemifrån, och hur man lånar e-böcker. Sidan Kontakta oss via Zoom ökade mest, den fick 96% fler besök jämfört med förra året och landade på drygt 8000 unika besök totalt under 2021.



Ekonomi

Universitetsbiblioteket finansieras huvudsakligen av interna medel motsvarande 3,4 % (244 miljoner kronor) av universitetets totala budgeterade kostnader. Utöver det får biblioteket intäkter genom förseningsavgifter och förlorat material, undervisning av studenter i informationssökning, utdelning från stiftelser, medlemsavgifter och externa bidrag till Kriterium samt anslag till KvinnSam.

Intäkter

De totala intäkterna uppgick till 255,1 miljoner kronor, vilket är en ökning med 12,7 miljoner jämfört med föregående år. Ökningen består huvudsakligen av att budgetramen blivit 12 miljoner kronor högre. UB erhöll också ett skadestånd från Trafikverket beroende på störningar av västlänksbygget vid Korsvägen. Ersättningen används till evakueringskostnader samt inköp av bullerreducerande utrustning.

Stiftelser knutna till universitetsbiblioteket gav en utdelning på 876 tusen kronor, 42 tusen kronor mer än föregående år. Medlen används främst till förvärv av elektronisk media (databaser).

Kostnader

De totala kostnaderna ökade med 7,2 miljoner kronor och uppgick till 264,7 miljoner kronor.

Personalkostnaderna uppgick till 126 miljoner kronor, vilket är en ökning med 3,7 miljoner kronor jämfört föregående år. Ökningen består huvudsakligen av lönerevision samt tillsättning av vakanser. Personalkostnaderna uppgår till 48% av universitetsbibliotekets kostnader.

Mediekostnaderna uppgick till 69,2 miljoner kronor, varav 20,2 miljoner kronor avsåg forskares publiceringsavgifter. Mediekostnaderna står för 26% av universitetsbibliotekets totala kostnader. Årets prishöjningar har kompenserats av gynnsam valutautveckling och ökningen jämfört föregående år uppgår till 1,2 miljoner kronor.

Med anledning av covid-19-pandemin är kostnaderna för resor, interna träffar, konferenser och utbildning fortsatt låga.

Lokalkostnaderna uppgick till 46,1 miljoner kronor, vilket är en ökning med 2,3 miljoner kronor jämfört föregående år. Ökningen beror på hyreshöjningar samt ökade kostnader för renhållning och städ samt bevakning.

Avskrivningar summerades till 3,8 miljoner kronor, något lägre än föregående år.

Investeringar

Under 2021 investerade universitetsbiblioteket för 2,2 miljoner kronor. De flesta biblioteken har gjort förbättringar i studie- och personalmiljöer för att upprätthålla en bra och funktionell arbetsmiljö för studenter, forskare och personal. Offentliga datorer på biblioteken samt personaldatorer har bytts ut enligt plan.

Sammanfattning

Universitetsbibliotekets resultat för 2021 uppgick till minus 9,6 miljoner kronor. UB:s budgetram och övriga intäkter täcker inte de tillkommande kostnaderna för öppen publicering som tidigare finansierades av universitetets institutioner. I och med de tillkommande publiceringskostnaderna är UB:s totala balanserade kapital nu förbrukat och uppgår till -1,9 mnkr vid årets slut.

Under 2021 genomfördes en utredning om universitetsbibliotekets finansiering och styrning och i början av 2022 påbörjas arbetet med att ta fram förslag på styr- och finansieringsmodell i linje med utredningens förslag.

RESULTATRÄKNING (TKR)

INTÄKTER

	År 2021	År 2020
Styrelsens tilldelning		
Intäkter av bidrag och försäljning	244 000	232 000
Periodisering pågående projekt (projektmedel som erhållits i förskott)	8 274	6 494
Anslag/interna intäkter från Göteborgs universitet	130	327
Summa intäkter	2 692	3 609
	255 096	242 430

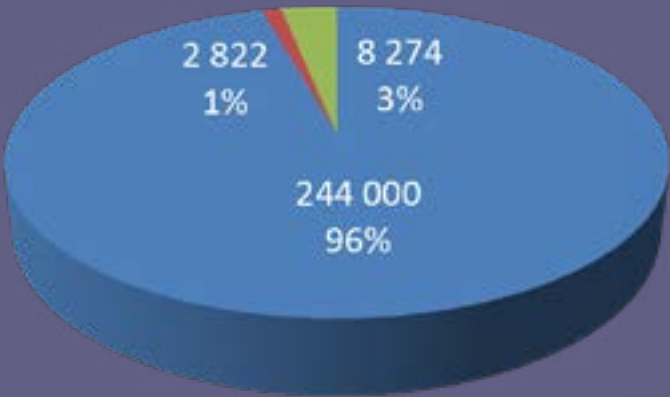
KOSTNADER

Personalkostnader (löne- och personalkostnader)	-126 210	-122 505
Medieförvärv		
Bibliotekstjänster vid Chalmers	-69 205	-68 009
Övriga driftkostnader (inklusive interna)	-3 709	-3 676
Lokalkostnader (inklusive lokalvård)	-15 724	-15 293
Avskrivningar	-46 126	-43 840
Finansiella kostnader	-4 180	-4 180
	0	-1
Summa kostnader	-264 745	-257 504

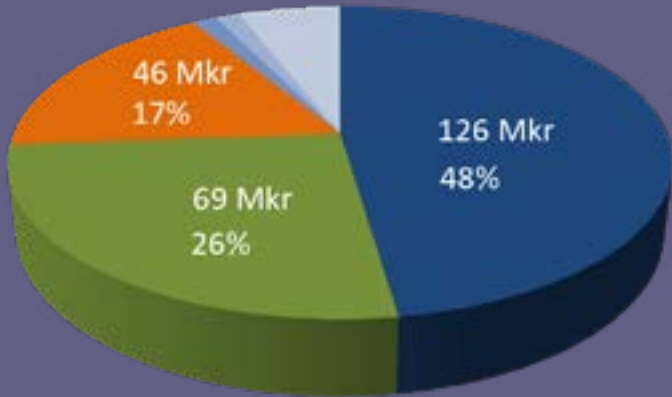
UTFALL

-9 649 -15 074

Intäkter



Kostnader



Universitetsstyrelsens ramfinansiering

Andra intäkter från universitetet

Försäljning och andra bidrag

Personal

Lokaler

Ersättning till Chalmers

Medieinköp

Avskrivningar

Övrigt

Stöd till forskare

Sofia Moström som forskar om stödsatser i skolan har använt sig av bibliotekets sökhandledning.

Biblioteket ger stöd till forskare och doktorander i många delar av forskningsprocessen. Det handlar till exempel om referenshantering, stöd vid publicering och open access, informationssökning, systematiska litteraturöversikter, inköp och fjärrlån av material.

Forskarservice

Sedan 2018 finns en samordningsgrupp för forskarservice på biblioteket som arbetar med intern kompetensutveckling och ett nyhetsbrev till forskare och doktorander. Nyhetsbrevet skickas ut ett par gånger per termin och innehåller information om aktuella föreläsningar, nya resurser och bibliotekets tjänster.

Workshops om översiktsartiklar och publicering

Intresset för att skriva översiktsartiklar har ökat de senaste åren och biblioteket får allt fler förfrågningar från forskare och doktorander som vill ha stöd i arbetet. Under 2021 har biblioteket därför anordnat workshops om hur forskare kan gå till väga för att identifiera lämpliga databaser och sökresurser, utforma och utvärdera sökstrategier, och arbeta med urvalsprocessen vid en översiktsartikel.

Under hösten har biblioteket också anordnat universitetsgemensamma workshops om publicering, med syfte att stötta forskare i att göra välgrundade val vid publicering och spridning av forskning.

Stöd vid läsnedsättning

Biblioteket är en resurs för universitetets personal när det gäller tillgänglig läsning. Biblioteket stöttar med anpassad litteratur och introduktion till stödprogram. Så långt det är möjligt utformas stödet efter de individuella behov som mottagaren har.

Forskningsdatastöd

Universitetsbiblioteket är sedan 2018 värd för universitetets forskningsdatastöd. Funktionen stöttar forskare i frågor kring hantering och tillgängliggörande av forskningsdata. Det kan innebära stöd i att skriva en datahanteringsplan, lagra och dokumentera data under projektets gång, samt arkivera och publicera data. Under året som gått har gruppen arrangerat digitala seminarier om forskningsdata utifrån olika steg i forskningsprocessen, gjort besök på institutioner och stöttat enskilda forskare.

Jonathan Westin, forskare vid centrum för digitala humaniora, har använt sig av forskningsdatastödet för att få hjälp med att bevara och tillgängliggöra ett omfattande material rådata från en resa till Antarktis där han har dokumenterat Otto Nordenskiölds forskningsstation från 1901 med hjälp av VR-teknik.

– Det är ett gigantiskt material med rådata som omfattar bland annat 3D-scanningar, karteringar, uppmätningar, fotogrammetrier, ljudinspelningar och drönarfilmer. Materialet är väldigt tungt och platskrävande.

Hjälpen från forskningsdatastödet handlade om att skapa en bra struktur för bevarandet som var anpassad just utifrån detta specifika material, som bestod av många olika dataformat. Materialet har delats in i olika samlingar och objekt för att göras tillgängligt och sökbart på ett så bra sätt som möjligt, säger Jonathan Westin.

20 minuter för forskare

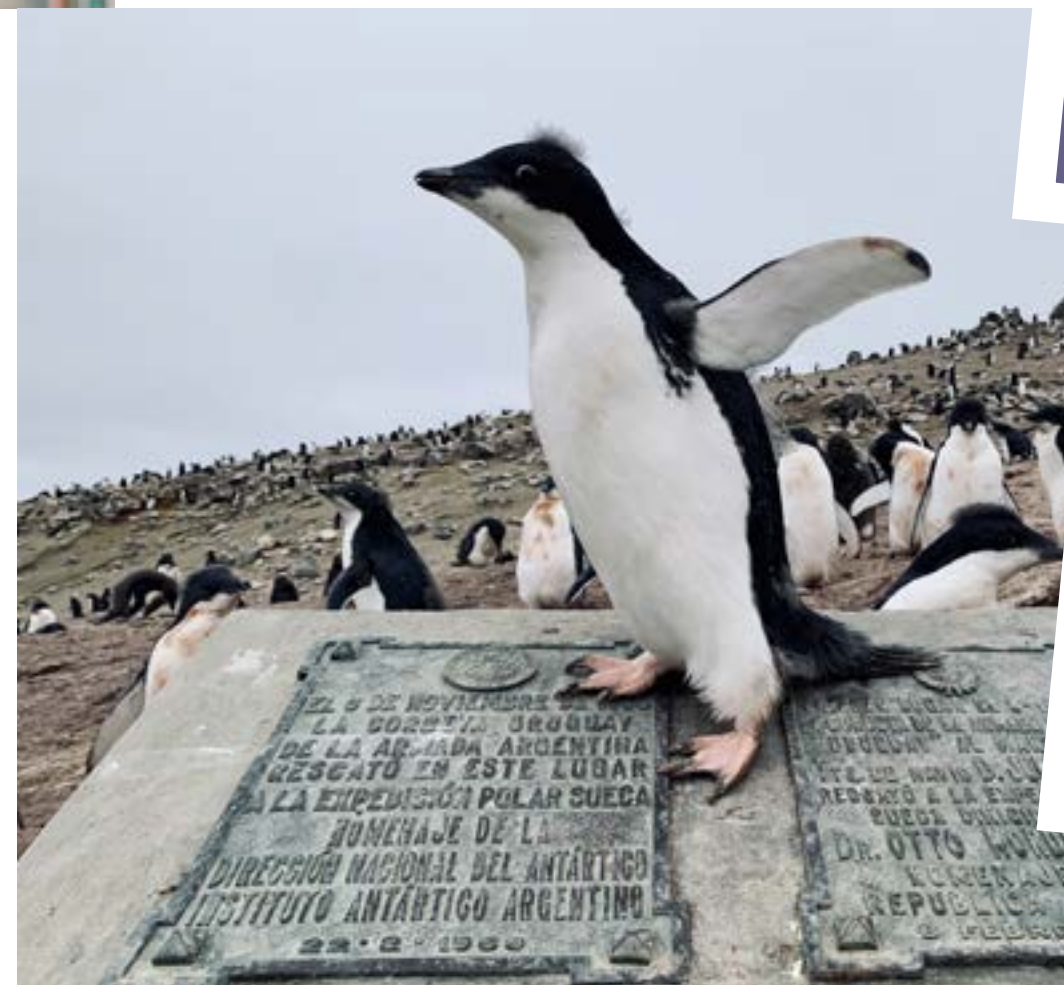
Varje vecka under terminerna håller universitetsbiblioteket i korta föreläsningar riktade till forskare. På tjugo minuter berättar bibliotekarier om databaser, verktyg och ger tips som underlättar vardagen för forskare och doktorander. Aktuella föreläsningar finns på bibliotekets webbplats.

Bibliometri

Biblioteket genomför bibliometriska analyser av publiceringsmönster på uppdrag från universitetsledningen, fakulteter, institutioner och andra enheter eller centumbildningar. Analyserna ska ge en överblick av publikationsmönster och forskningen vid Göteborgs universitet samt vara ett instrument för att jämföra den med forskning från andra lärosäten.

Undervisning

UB deltar på majoriteten av forskarutbildningarna med undervisning i informationssökning och publicering.



På Seymourön finns plaketter i åminnelse av att den argentinska armadan kom till Antarktisexpeditionens undsättning efter att de lidit skeppsbrott 1903. Här finns också denna fotogeniska Adéliepingvin.

Stöd till studenter



Stöd till studenter med läsnedsättning

Biblioteket ger stöd till studenter med läsnedsättning för att de ska kunna studera på lika villkor som alla studenter. Stödet består av anpassad kurslitteratur som talböcker, förlängd lånetid och tillgång till resursrum (lässtudio) som är utrustade med tekniska hjälpmedel. Biblioteket har även visningar av de stödprogram som finns tillgängliga.

Föreläsningsserie

Under 2021 arrangerade biblioteket en föreläsningsserie om stödverktyg som riktade sig främst till studenter med läsnedsättning. Föreläsningsteman har bland annat varit

studieteknik med talsyntes och olika sätt att lyssna på text både när man skriver och läser. Föreläsningarnas mål var att ge studenterna fördjupad kunskap om stödprogram och digitala verktyg. Ett annat viktigt skäl till att föreläsningsserien arrangerades, var att ge studenter med läsnedsättning en möjlighet att möta andra studenter i liknande studiesituation. Föreläsningarna har skett via Zoom och har varit mycket uppskattade och välbesökta. Det har också varit ett bra sätt för biblioteket att hålla kontakten med studentgruppen.

Under 2021 har biblioteket förbättrat det pedagogiska stödet och deltagit i flera grupper kring utveckling av den digitala och fysiska studie- och lärmiljön.

Digital undervisning

När universitetet övergick till distansundervisning under våren 2020 öppnades nya möjligheter för bibliotekets undervisning inom informationssökning och referenshantering och en högentensiv utveckling av verksamheten tog vid. Under 2021 har biblioteket fortsatt att förbättra det pedagogiska stödet i den digitala miljön. Fokus har varit att utveckla olika typer av studentaktiverande inslag i zoomundervisningen och att skapa en dialog och relation till studenterna. Bibliotekets närvaro och synlighet på Canvas har ökat. Undervisningen har också nått fler distansstudenter vid Göteborgs universitet.

Campusundervisningen

Höstterminen 2021 återgick delar av undervisningen till att genomföras på campus. Kunskapen kring vilka digitala verktyg som fungerar bäst för undervisningsmomenten visade sig vara användbar även i en fysisk kontext. Detta har gett bibliotekets undervisare värdefull erfarenhet av att bedriva undervisning flexibelt i olika sammanhang, utifrån målgruppens behov.

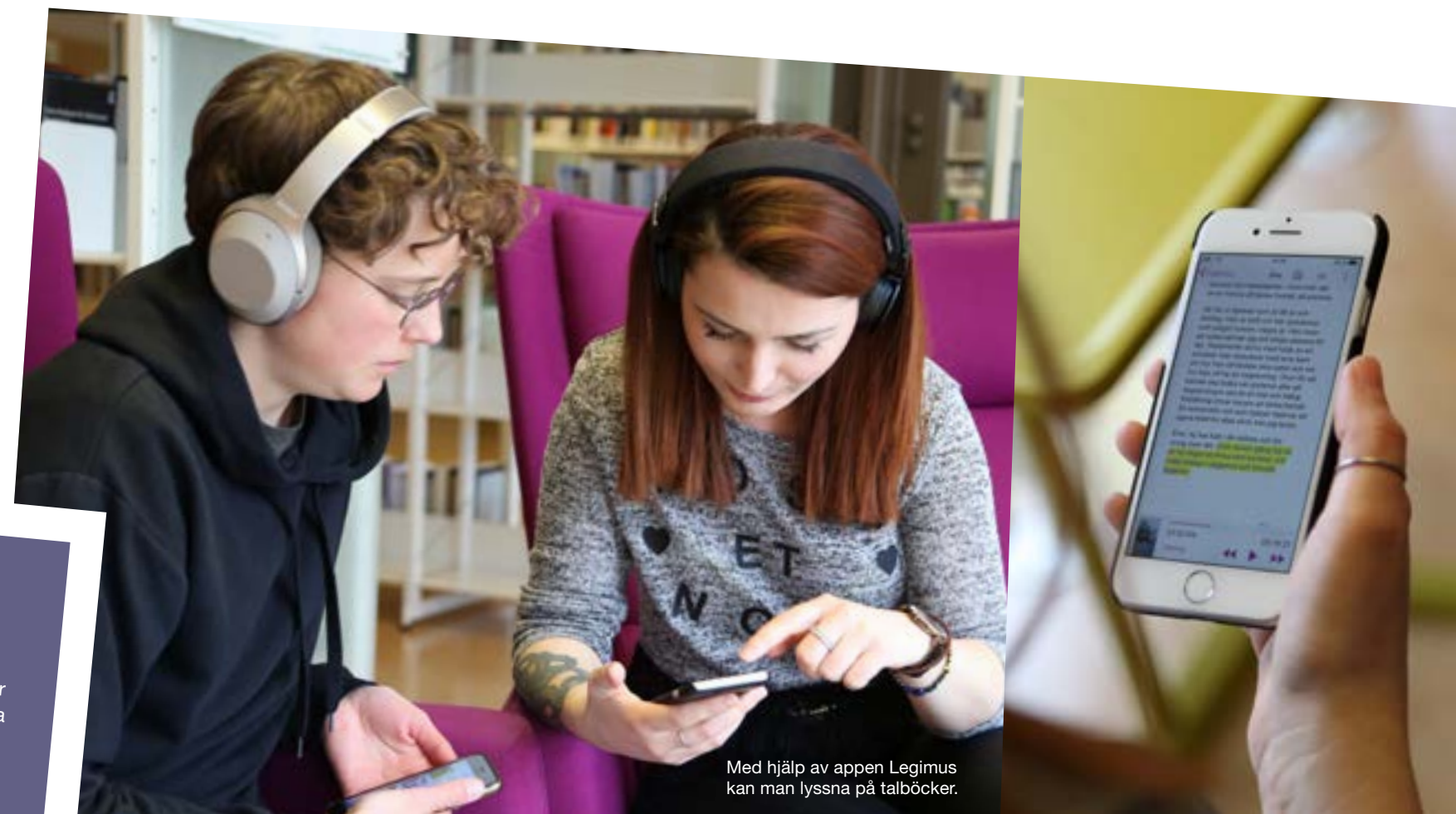
Ökad samverkan

Under 2021 har bibliotekets undervisare deltagit i flera universitetsgemensamma grupper med fokus på digitalisering och pedagogik. Dessa samverkansgrupper har fungerat som värdefulla kanaler för bibliotekets samarbete med universitetets lärare. Ett exempel är nätverket DigiKomp, som arbetar för att främja digital pedagogisk verksamhet på universitetet. Biblioteket har även deltagit i referensgruppen för digital omställning som startade på Sahlgrenska Akademien i början av pandemin. Syftet med gruppen är att ta tillvara och dela erfarenheter kring distansundervisning.

Föreläsningar

Varje termin har biblioteket ett antal lunchföreläsningar om studieteknik, hur man hittar kursböcker, söker och hanterar sina referenser och skriver akademiskt. Allt för att studenterna ska få en så bra studievardag som möjligt och lyckas med studierna.

ub.gu.se



Med hjälp av appen Legimus kan man lyssna på talböcker.

Stöd i studieteknik

En undersökning som gjordes under året visar att studenterna behöver mer stöd i studieteknik vid distansstudier, vilket resulterade i riktade stödinsatser.

Samhällsvetenskapliga biblioteket har genomfört en studie kring hur studenterna upplevde distansstudierna för att bättre kunna anpassa bibliotekets tjänster och stöd till studenterna. De undersökte hur studenterna använde biblioteken under pandemin och vilka svårigheter de brottades med i den nya studiesituationen. I undersökningen fotograferade studenterna sin studievardag under en vecka. Dessa fotografier användes sedan som underlag vid en intervju med studenten.

I undersökningen framkom att studenterna upplevde att de tappade studietekniken under distansstudierna. Därför gjordes tipssidor kring studieteknik i Canvas. Korta filmer med studietekniktips spelades in och det arrangerades flera välbesökta digitala föreläsningar kring studieteknik under distansstudier. Föreläsningarna spelades in så att det går att se dem i efterhand när studenten själv vill.

Samverkan studie- och lärmiljöer

Under året startades en ny grupp för studiemiljöfrågor. Den ska samla den kunskap som finns hos olika enheter och grupper inom universitetsbiblioteket. Gruppen ska driva studiemiljöfrågor av långsiktig, undersökande och förändringsinriktad karaktär och även initiera samarbeten med relevanta aktörer inom Göteborgs universitet och verka för att öka studentinflytandet i utvecklingen av attraktiva studiemiljöer och studieplatser.

Etableringen av den nya samordningsgruppen är ett steg för att göra universitetsbiblioteket till en resurs och samarbetspartner

för universitetet i planering, utveckling och dimensionering av studiemiljöer.

Biblioteket har också ingått i en arbetsgrupp som på uppdrag från utbildningsnämnden arbetat med universitetets fysiska och digitala studie- och lärmiljöer. Gruppens uppdrag var att föreslå utvecklingsprojekt som ska leda till utveckling av hållbara fysiska och digitala studie- och lärmiljöer. Arbetet har lett till ett antal införandeprojekt som kommer att pågå fram till år 2024.

Digitala supportkanaler



Universitetsbiblioteket har under året ökat den digitala supporten med chatt och Zoom-disk för att möta studenters och forskares behov av stöd.

Införande av chatt

I juni lanserades en chatt på ub.gu.se. Sedan dess har drygt 1500 frågor besvarats via chatten. Chatten är ett välkommet komplement till bibliotekets kontaktvägar och har varit extra användbar under pandemiåret när biblioteken har haft begränsade öppettider och service på plats.

– Våra användare uppskattar snabbheten i att få hjälp och vägledning i chatten. De frågor som kommer via chatten handlar mest om lån och hjälp med att söka och hitta material. Längre sökhandledning brukar vi hänvisa vidare till våra zoomdiskar, men för enklare frågor fungerar chatten jättebra, säger Hanna Gustavsson, bibliotekarie.

Zoom

Under våren 2020, när covid-19 gjorde att biblioteken delvis fick stängas, infördes Zoom-disken som kontaktväg till de flesta av biblioteken. Under 2021 har även Humanistiska biblioteket, Konstbiblioteket och Biblioteket för musik och dramatik börjat med Zoom-disk. Detta innebär att våra besökare nu kan kontakta samtliga bibliotek via Zoom. I Zoom-disken kan forskare och studenter få svar på samma typ av frågor som de vanligtvis brukar ställa i de fysiska informationsdiskarna. Zoom lämpar sig väldigt bra för handledning av olika slag eftersom bibliotekarien och besökaren kan dela skärm och det är enkelt att lösa problem tillsammans. De goda erfarenheter som kommit med användningen av Zoom gör att verktyget kommer att fortsätta användas även efter pandemin.

Kulturarv



Konservatorn Jenna och bibliotekarien Sofia tittar på de detaljrika illustrationerna i Dahlsamlingen.

Under året har arbetet med att tillgängliggöra kulturarvs-samlingarna tagit ordentlig fart. Flera unika specialsamlingar har katalogiserats och en kulturarvsblogg har startats upp. Ett större projekt med att samordna samlingsvården har inletts och saneringsarbete av Hvitfeldtska samlingen har slutförts.

Av Dahlsamlingen, som är en av universitetsbibliotekets största specialsamlingar och omfattar cirka 110 hyllmeter, är nu samlingens monografier och periodika katalogiserade och sökbara i den nationella bibliotekskatalogen Libris och bibliotekets webbplats. Samlingen är den enda i sitt slag i Sverige och innehåller material inom botanik, pomologi, trädgårdskonst, jordbruk och landskapsarkitektur.

Iwan Ljunggrens samling och J. Viktor Johanssons är ytterligare två av bibliotekets specialsamlingar som katalogiserats under året och nu är sökbara i Libris och Supersök.

Bloggen Marginalia synliggör kulturarvet

Under våren 2021 lanserades Marginalia, en blogg om universitetsbibliotekets specialsamlingar, handskrifter och arkiv samt inte minst arbetet med dessa. Marginalias blogginlägg lyfter fram nya accessioner och nya upptäckter i gamla samlingar, aktuella forskningsprojekt och analyser.

– Målet är hela tiden att göra samlingarna tillgängliga och synliga, för att underlätta forskning på material ur samlingarna. Marginalia

är ett steg på vägen i den riktningen, säger kulturarvssamordnare Anders Strinnholm.

Bakgrunden till bloggen är en förstudie som pågått under året, som handlat om synliggörande av kulturarvssamlingarna. Förstudien har undersökt forskares behov kring tillgängligheten av bibliotekets kulturarvssamlingar. Planen är att skapa en webbplats som tillsammans med Marginalia synliggör kulturarvssamlingarna och möter de behov som forskarna har.



Illustration från Dahlsamlingen.

Kulturarvsförvärv



Material från Andrea Andreen-Svedbergs samling.

Handskriftssamlingarna

Nya förvärv och donationer

Arkeolog Oscar Almgrens (1869-1945) bibliotek. Almgren var Sveriges förste professor i ”Nordisk och jämförande fornkunskap”, det vi i dag kallar arkeologi. Almgren hade ett särskilt stort intresse för hållristningar och hans bibliotek speglar det breda internationella kontaktnätet som fanns runt förra sekelskiftet.

Docent Kurt Aspelins (1929-1977) arkiv. Brevkorrespondens samt manuskript och ämnesordnade handlingar.

Sjökapten Svante Rudolf Bergendahl (1876-1957). Dagböcker skrivna 1892-1956. Här märks särskilt dagböckerna från Baldwin-Zieglerexpeditionen till Frans Josefs Land 1901-1902, undsättningsexpeditionen för Otto Nordenskjöld till Antarktis 1903-1904, Belgica-expeditionen 1905 till Spetsbergen och nordöstra Grönland samt Belgica-expeditionen till Karahavet och Novaja Zemlja 1907.

Museichefen Björn Fredlunds (1938-2020) arkiv. Ämnesordnade handlingar från olika projekt och utställningar, materialsamling rörande konstnären Ivar Arosenius, diverse manuskript till olika arbeten, arbetsexemplar av egna utgivna böcker samt korrespondens.

Tillägg till befintliga arkiv

Göteborgs konstförenings arkiv, tillägg av årsberättelser 1969-1973, gästböcker 2009, 2014-2018, förteckning över vinnare i de årliga lotterierna 1954-1991, dagböcker.

Tillägg till Evert Taubes, Bengt Olsons och Otto Nordenskjölds arkiv.

KvinnSams arkiv

Tillägg till befintliga arkiv

Doris Films arkiv. Doris film är en förening i Göteborg, som sedan 1999 framgångsrikt arbetat för en mer jämställd filmbransch, med ett speciellt feministiskt manifest. 2020 avslutades projektet, med boken *Final cut – att göra en Doris*.

Läkare och fredsaktivisten Andrea Andreen-Svedbergs samling.

Textilhistorikern Marianne Eriksons samling
Författaren Ingrid Sjöstrands arkiv
Kvinnohöjden.

Centralkommittén för kvinnoorganisationer i Göteborg.

Kirsti Kolthoffs samling.

Sveriges Quinnoråds arkiv.

Göteborgs Zontaklubb.

En spännande donation

Biomedicinska biblioteket mottog under 2021 delar av Arvid Carlssons boksamling. Samlingen består av cirka 20 hyllmeter böcker och tidskrifter inom psykiatri, neurovetenskap, psykofarmakologi, neuroanatomi och farmakologi. Arvid Carlsson (1923-2018) var en svensk farmakolog och professor emeritus vid Göteborgs universitet. Han mottog Nobelpriset i fysiologi eller medicin år 2000, för sina upptäckter rörande signalsubstanter i nervsystemet.

Flytt av Samhälls- vetenskapliga biblioteket

På grund av arbetet med Västlänken flyttade Samhällsvetenskapliga biblioteket till Föreningsgatan 20 i slutet av året. Där kommer biblioteket hålla till fram till hösten 2024. Fram till september 2022 sker grundförstärkning av huset och då kan bibliotekets lokaler inte användas alls. Därefter kommer byggandet av tågtunneln som ska gå rakt under huset innebära så stora störningar att ordinarie verksamhet inte kan pågå i byggnaden på Vasagatan 2A. Den nya lokalen ligger centralt, men är mindre, vilket innebär färre studieplatser. För att kompensera bortfallet av studieplatser förlängdes öppettiderna på Ekonomiska biblioteket, som ligger alldeles intill ordinarie biblioteksbyggnad på Vasagatan. Efter ett års planerande, genomfördes flytten lyckosamt under fem arbetsdagar, vilket innebar att öppettiderna inte behövde begränsas mer än nödvändigt.

Digitala tjänster evakuerade

Bibliotekets enhet Digitala tjänster, som också har arbetsplatser i Samhällsvetenskapliga biblioteket, flyttade till gamla barnbördshuset vid Linnéplatsen och lokaler vid Humanistiska fakulteten. Fram till hösten 2024 ska de hålla till i dessa lokaler.



De nya lokalerna på Föreningsgatan.

Digitalisering



Under 2021 har universitetsbiblioteket deltagit i masterprogrammet i digital humaniora och bland annat digitaliserat material från jubileumsutställningen i Göteborg för studenterna. I ett pågående projekt tillsammans med GPS400: Centrum för samverkande visuell forskning och Språkbanken kommer också delar av det stora klipparkivet som rör jubileumsutställningen digitaliseras. Inom det nationella projektet Juridikbok.se har biblioteket digitaliserat ett antal volymer av göteborgsbaserade författare.

Under året har också ett antal äldre kortkataloger digitaliserats. Skanningen av den systematiska delen av bibliotekets äldsta katalog, katalog -57, slutfördes och katalogen kommer att bli tillgänglig och bläddringsbar via bibliotekets webbplats.

Nationellt samarbete för digitalisering av svenska trycket

Sedan januari 2020 pågår ett nationellt samarbetsprojekt för att digitalisera och tillgängliggöra det svenska trycket (DST). I samarbetet ingår Göteborgs universitetsbibliotek tillsammans med Kungliga biblioteket och universitetsbiblioteken i Uppsala, Stockholm, Lund och Umeå. Målet är att göra hela den nationella tryckproduktionen från 1400-talet fram till idag digitalt tillgänglig. Under 2021 har en ny deldatabas i Libris tagits fram för material som digitaliseras inom projektet, vilket gör att det praktiska arbetet nu kan komma igång. Först ut att digitaliseras är tidskrifter från 1850–1900-tal. Vid Göteborgs universitetsbibliotek kommer fokus att vara på tidskrifter med utgivning i eller kring Göteborg.

Digitalisering

Bibliotekets digitaliseringsteam arbetar med digitalisering av alla typer av tryckt material som finns i bibliotekets samlingar. Ofta görs digitaliseringen på uppdrag av forskare som kostnadsfritt kan få hjälp med att digitalisera upphovsrättsfritt material ur samlingarna.

KvinnSam

Fotografi från KvinnSams samlingar som använts för att illustrera en publikation.

Trots pandemin blev 2021 ett mycket innehållsrikt år för KvinnSam med flera spännande aktiviteter och samarbeten.

Som tidigare år deltog KvinnSam i det nationella forskningsprojektet *Queerlit, en databas för HBTQI-litteratur* och arbetade med ett antal sökuppdrag till forskningsöversikter för Nationella sekretariatet för genusforskning. Firandet av att det var 100 år sedan kvinnor kunde rösta i riksdagsval genomsyrade året. Utgångspunkten i samarbetena var KvinnSams unika arkivsamling som beskriver denna omvälvande tid.

Stockholms universitet ordnade en internationell, digital rösträttskonferens där KvinnSam presenterade en poster baserad på en analys av nätverk mellan rösträttskvinnor, utifrån data från Svenskt kvinnobiografiskt lexikon.

Ett högtidligt firande av rösträtten hölls i universitets huvudbyggnad i Vasaparken, vilket hade förberetts av Göteborgskvinnor

i rörelse/r, Folkuniversitetet, KvinnSam och andra delar av Göteborgs universitet. Det blev en festlig dag med sång, musik och föredrag där KvinnSams verksamhet och historia presenterades.

Under hösten var den ständigt aktuella rösträttspionjären Elin Wägner åter på tapeten, med pamfletten *Fred med jorden* från 1940. Skriften aktualiserades med en engelsk översättning och ett konstnärligt forskningsprojekt med utgångspunkt i KvinnSams arkivsamlingar. En film spelades in som inledde konferensen PARSE på Högskolan för konst och design, där KvinnSam deltog i ett panelsamtal på ämnet.

KvinnSams uppdrag

KvinnSam är ett nationellt bibliotek för genusforskning och sedan 2018 en universitetsgemensam forskningsinfrastruktur vid Göteborgs universitet. Verksamheten består i att bevaka och förteckna litteratur om genusfrågor, att samla, ordna och förteckna kvinnohistoriskt arkivmaterial samt ge referensservice. KvinnSam producerar databasen KVINNSAM som är Nordens största databas för kvinno-, mans-, och genusforskning.

Historik

KvinnSam grundades 1958 av bibliotekarierna Asta Ekenvall, Rosa Malmström samt Eva Pineus som var ordförande i Fredrika Bremerförbundet i Göteborg. Man höll till på en minimal yta på nuvarande Samhällsvetenskapliga biblioteket. 1971 anställdes den första bibliotekarien och nytt namn blev Kvinnohistoriska samlingarna. 1997 blev samlingarna ett nationellt ansvarsbibliotek för genusforskning och 2010 ändrades namnet till KvinnSam. År 2018 utsågs KvinnSam till universitetsgemensam forskningsinfrastruktur vid Göteborgs universitet.

KvinnSam producerade under hösten ett poddavsnitt ihop med Stockholms Kvinnohistoriska: *Romanen som brändes upp – så fel var en kvinnas sexualitet 1911*. Poddavsnittet handlar om den unga författaren Greta Beckius tragiska öde och hennes manus *Marit Grene* som brändes till stora delar. Podden lyfter samtidigt KvinnSams genushistoriska gärning.

Flera böcker och artiklar har skrivits under året med hjälp av KvinnSams arkivmaterial. Bland dessa kan nämnas:

Eva Blomberg (2021). *En kvinna läkare! : Doktor Karolina Widerström*. Stockholm : Appell förlag

Lisbeth Stenberg & Ulla Berglindh (Red.) (2021). *Att ge upp har inte övervägts : Göteborgskvinnor i rörelse/r*. Halmstad : Bulls Graphics

Anna-Klara Bojö (2021). *Att skriva gränserfarenheter : En studie i Åsa Nelvins och Eva Runefelts författarskap*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet

Paul Tenngart (2021). *Världen väntar mig : Birgitta Stenberg, lusten & litteraturen*. Stockholm : Natur & kultur

Kriterium

Göteborgs universitetsbibliotek är nationell samordnare för Kriterium, en plattform för granskning och publicering av högkvalitativa vetenskapliga böcker. Kriterium är ett sätt att kvalitetsmärka vetenskapliga böcker genom att låta böcker som publiceras på plattformen genomgå en kontrollerad peer review-process. Kriterium-märkningen innebär också att boken ska finnas fritt digitalt tillgänglig, open access.

Ökad spridning av Kriteriums böcker

Under 2021 har 10 nya manus publicerats genom Kriterium. Sedan starten år 2015 har över 200 författare, redaktörer och kapitel-skribenter publicerat sig genom Kriterium. Samtliga e-böcker är öppet tillgängliga via Open Access Publishing in European Networks och Directory of Open Access Books. Under året har Kriteriums e-böcker fått ökad spridning genom att de nu även gjorts tillgängliga via den internationella databasen JSTOR.org. Innehållet i JSTOR spänner över många discipliner, främst inom humaniora och samhällsvetenskap.

En del av de titlar som publicerat sig genom Kriterium.

Kriterium

Kriteriums konsortium har vuxit under året och har idag 13 lärosätesmedlemmar, däribland Lunds universitet, Uppsala universitet och Umeå universitet. Under 2021 har även Kungliga biblioteket tillkommit som medlem. Kriterium finansieras genom medlemsavgifter från de medverkande lärosätena. Verksamheten har därutöver säkrat en treårig finansiering 2021-2023 från Kungliga Biblioteket, Vetenskapsrådet och Riksbankens jubileumsfond.

Tävling om nytt bibliotek avslutad

1 juni offentliggjordes vinnaren i projekt-tävlingen om ett nytt universitetsbibliotek vid Näckrosen. Vinnaren blev danska arkitektkontoret Cobe med deras *Kunskapens fyr*. Enligt juryn visar det vinnande förslaget en karaktärsstark byggnad som möter de människor som ska besöka byggnaden med övertygande hantering av flöden och funktioner.

Tävlingen har väckt stort internationellt intresse och när projekttävlingen startade i maj 2019 anmälde 59 arkitektkontor att de ville delta. Utifrån en prekvalificering valdes sju bidra ut. Av dessa gick sedan tre kontor vidare för att utveckla sina förslag och skisser i samråd med Göteborgs universitet och Akademiska Hus.

– Ett nytt universitetsbibliotek handlar om hela universitetets behov av såväl forsknings- och studiemiljöer som att göra universitetet synligt och närvarande i staden. Cobes förslag svarar bäst mot de behov som universitetets och universitetsbibliotekets verksamheter har. Byggnaden faller också väl in i den känsliga miljön i området, och öppnar upp mellan Näckrosenområdet och Korsvägen på ett sätt som gör både parkmiljön och universitetet mer tillgänglig, säger överbibliotekarie Morgan Palmqvist.



Exteriört ska byggnaden påminna om en bok.

Nytt universitetsbibliotek vid Näckrosen

Byggnaden ska rymma nuvarande Humanistiska biblioteket, Konstabiblioteket, Biblioteket för musik och dramatik, bibliotekets digitala tjänster, universitetsbibliotekets kansli samt universitetets arkiv. I byggnaden kommer det även finnas lokaler för externa verksamheter.

Lokalarea ca 12 000 kvadratmeter.

Planerad inflyttning: 2028

Objekt och samling

AnnaLena, Birgitta och Karin, tre av författarna, vid en del av det material som varit underlag för boken.

Senvåren 2021 kom antologin *Objekt och samling: Om det unika i Göteborgs universitetsbibliotek*, där tolv bibliotekarier och en forskare vid Institutionen för språk och litteraturer berättar om bibliotekets samlingar. Idén bakom antologin kom från universitetsbibliotekarie Anna Svensson (1958–2021), som var bokens redaktör. Det kan tyckas vara en något pretentiös titel, men varför inte vara lite pretentiösa menade Anna, som även påpekade att ingen yrkesverksam bibliotekarie publicerat sig i bibliotekets egen Acta-serie under hela 2000-talet. Det var helt enkelt dags.

Det fanns också ett personligt motiv bakom tillkomsten av antologin. Anna hade sedan länge haft en favoritbok i Iberoamerikanska samlingen: ett väldigt specifikt exemplar som bär på hela historien om samlingens skapande – från litterära kretsar i Buenos Aires på 1920-talet till Handelshögskolan på 1950-talet.

–Jag har alltid tänkt att det här vore en så bra utgångspunkt för att skriva om hur det kommer sig att det här utländska kulturarvet landade i Handelshögskolan i Göteborg, berättade Anna.

En annan bakgrund till antologin var den ökande digitaliseringen, vilken ger fler personer möjlighet att ta del av material ur

bibliotekets samlingar. Den medför dock också en risk för fragmentisering genom att de enskilda objekts kontext försvinner när dom tas ur sitt sammanhang, sin samling. Arbetet med antologin började med reflektioner om samlingars betydelse för de enskilda objekten. Det som gör just våra exemplar unika är sammanhanget, samlingen som objektet ingår i.

En mer outtalad tanke kring bokens tillkomst var vikten av att tillvarata den tysta kunskap som finns hos bibliotekarierna, en kunskap som inte brukar dokumenteras eller synas i våra kataloger. Författarna hoppas att deras fördjupade betraktelser över det material de arbetar med dagligen ska bidra till kunskapen om det unika i våra samlingar, såväl det unika objektet som dess unika sammanhang: samlingen.

Författare är: Anna Svensson · Linda Börjesson · Sanna Hellgren · AnnaLena Bergquist · Birgitta Andréasson · Anders Larsson · Stefan Benjaminsson · Antoaneta Granberg · Taissia Goriounova · Pia Shekhter · Andrea Carozzi Bjurström · Karin Pettersson · Isabel Folkesson

Antologin finns att läsa online och går att ladda ner via bibliotekets databas Gupea.

Personal

Antal anställda på universitetsbiblioteket var under året 208 personer*. Det är samma siffra som föregående år. Viss personalomsättning har skett under året men vakanser har tillsatts relativt snart. Andelen kvinnor var under det gångna året 66 procent. Den långtgående trenden är att andelen män ökar.

Ny bibliotekschef för Samhällsvetenskapliga biblioteken

1 april tillträdde Anette Eliasson som ny bibliotekschef för Samhällsvetenskapliga, Ekonomiska och Pedagogiska biblioteken. Anette har en bakgrund som bland annat sektorchef för biblioteken i Göteborg, länsbibliotekarie i Halland, och lärare på Bibliotekshögskolan.



– Det är så roligt att vara tillbaka i den akademiska miljön, det är snart femton år sedan jag lämnade tjänsten som adjunkt i biblioteks- och informationsvetenskap på Högskolan i Borås. Jag ser mycket fram emot att lära känna och samarbeta med institutionerna på Samhällsvetenskapliga fakulteten, Utbildningsvetenskapliga fakulteten och Handelshögskolan och resten av GU såklart. Det är spännande att se hur vi på biblioteken kan bidra till utbildning och forskning av högsta kvalitet!

Utveckling av arbetssätt

Vid årsskiftet infördes kontaktchefer, en ny roll på universitetsbiblioteket, som ansvarar för övergripande verksamhetsfrågor. Samtliga bibliotekschefer och biträdande bibliotekschefer ingår sedan tidigare i universitetsbibliotekets ledningsgrupp och dessa har nu parvis tilldelats ansvar för olika verksamhetsområden. Som kontaktchef för ett verksamhetsområde ska cheferna arbeta med utveckling och fungera som en kontaktpunkt mellan medarbetare och ledningsgrupp.

- Användarservice och studiemiljöer – Olof Gardell och Jenny Kihlberg
- Media – Camilla Gillén och Anna Isaksson
- Undervisning – Annelie Janred och Anette Eliasson
- Forskarservice – Magnus Norberg och Erik Boström
- Kulturarv – Anna Sjödahl Hayman och Ellika Riise

Under året anställdes också Johan Augustsson som ny verksamhetsarkitekt på universitetsbiblioteket för att arbeta med förbättring av arbetssätt och processer. Johan har stor erfarenhet av processarbete från att tidigare ha arbetat många år som verksamhetsarkitekt på gemensamma förvaltningen på Göteborgs universitet.

Satsning på kulturarv

2020 anställdes en konservator som arbetar med tillståndsbedömning och underhåll av bibliotekets kulturarvssamlingar. Kulturarvsteamet har under 2021 fått förstärkning med ytterligare en arkivarie som ska arbeta med att tillgängliggöra och synliggöra arkiven för studier och forskning. I dagsläget arbetar det nu fyra arkivarier i kulturarvsteamet, vilket ger goda förutsättningar för att kunna vårda och tillgängliggöra det kulturarv som finns i bibliotekets samlingar.

Medarbetare

Bibliotekspersonal 158
Administrativ personal 35
Teknisk personal 15

Personalens publikationer

1. Claes Göran Alvstam, Björn Holmer, Anders Larsson, Mats Olvmo & Sofia Thorsson (2021). *Otto Norden-skjöld genom kameran : Forskningsresorna i bilder*. Karlstad: Votum.
2. Carin Bjarsch, Malin Carlgren, Anna Mybeck, Johan Planmo & Madelene Szabo (2021). *Förstudierapport Medarbetarportalens framtid. En förbättrad internwebb i ny plattform*.
3. Emanuele Bobbio, Marie Björkenstam, Bright I. Nwaru, Francesco Giallauria, Eva Hessman, Niklas Bergh, Christian Lars Polte, Jukka Lehtonen, Kristjan Karason & Entela Bollano (2021). *Short- and long-term outcomes after heart transplantation in cardiac sarcoidosis and giant-cell myocarditis: a systematic review and meta-analysis*. Clinical research in cardiology : official journal of the German Cardiac Society.
4. Malin Bogren, Anna Alesö, Milena Teklemariam, Helen Sjöblom, Linda Hammarbäck & Kerstin Erlandsson (2021). *Facilitators of and barriers to providing high-quality midwifery education in South-East Asia—An integrative review*. Women and birth : journal of the Australian College of Midwives.
5. Björn Hammarfelt, Hammar Isak & Helena Francke (2021). *Ensuring Quality and Status: Peer Review Practices in Kriterium, A Portal for Quality-Marked Monographs and Edited Volumes in Swedish SSH*. Frontiers in Research Metrics and Analysis, 6.
6. Anna Helga Hannesdottir & Joakim Lilljegen (2021). *Icelandic as depicted in the Basque-Icelandic glossaries of the 17th century: The first occurrences of Icelandic in a lexicographic context*. Paper presenterad på 11th International Conference on Historical Lexicography and Lexicology, University of La Rioja.
7. David Kjellin, Katarina Michnik & Amanda Glimstedt (2021). *Teaching librarians' experiences in the first months of system change. I Libraries, Digital Information, and Covid: Practical Applications and Approaches to Challenge and Change*. David Baker & Lucy Ellis (Red.). Oxford: Chandos Publishing.
8. Anders Larsson (2021). Axel W. Enwall (1844-1912), *Medical Doctor and Polar Photo Pioneer. I The coldest coast : the 1873 Leigh Smith expedition to Svalbard in the diaries and photographs of Herbert Chermiside*. Peter J Capelotti (Red.). Cham: Springer.
9. Joakim Lilljegen (2021) Namnet Aimar. Ortnamnssällskapets i Uppsala årsskrift.
10. Orlando Nigro, Jenny Johansson & Stina Högvik Hansson (2021). *En kugge i forskningsmaskineriet. I När nyfikenhet, driv och kreativitet möts : bibliotekariens roll som producent och utvecklare*. Carina Heurlin & Christine Wallén (Red.). Stockholm: Kungliga biblioteket.
11. Karin Pettersson & Anna Svensson (2021). *Information literacy in the humanities: Engaging students with primary sources and cultural heritage material*. Paper presenterad på Creating Knowledge X, Tromsø.
12. Isabella Pistone, Lars M. Andersson, Allan Lidström, Christer Mattsson, Gustaf Nelhans, Tobias Pernler, Morten Sager & Jennie Sivenbring (2021). *Education after Auschwitz – Educational outcomes of teaching to prevent antisemitism*. Göteborg: Segerstedtinstitutet.
13. Anna Svensson (Red.). (2021). *Objekt och samling - Om det unika i Göteborgs universitetsbibliotek*. Göteborg: Acta Bibliothecae Universitatis Gothoburgensis. Medförfattare: Linda Börjesson, Sanna Hellgren, AnnaLena Bergquist, Birgitta Andréasson, Anders Larsson, Stefan Benjaminsson, Antoaneta Granberg, Taissia Goriounova, Pia Shekhter, Andrea Carozzi Bjurström, Karin Pettersson, Isabel Folkesson.
14. Joakim Öhlén, Hanan Hamdan Alshehri, Margareta Brännström, Susanna Böling, Ingela Henoch, Eva Hessman, Stefan Nilsson & Anneli Ozanne (2021). *Strategies for knowledge translation of a palliative approach outside specialized palliative care services: a scoping review*. Paper presenterad på 17th World Congress of the European Association for Palliative Care (EAPC) Online.

Notiser från året



Joakim Lilljegen och Gunnar D. Hansson som tillsammans med Kristinn Jóhannesson har översatt de isländska sagorna i *Sturlunga*

Sturlunga – en dokumentär om ond bråd död

Joakim Lilljegen vid Humanistiska biblioteket har tillsammans med forskarna Gunnar D. Hansson och Kristinn Jóhannesson redigerat och färdigställt översättningen av *Sturlunga*, en samling med sagor från isländskt 1200-tal som översatts av framlidne Sten Kindlundh.

– Att vara med och finslipa på denna översättning har varit mycket lärorikt, både när det gäller processen från manus till tryckt bok och när det gäller innehållet i dessa sagor som handlar om den politiska utvecklingen under 1200-talets Island säger Joakim.

Rapport om unga LGBTI-personers välmående

I september publicerades rapporten *Hälsa, välmående och livsvillkor bland unga LGBTI*-personer i Norden*. Sanna Hellgren, bibliotekarie på KvinnSam, har arbetat deltid på Nationella sekretariatet för genusforskning med att ta fram en sökstrategi tillsammans med forskare och utredare. Uppdragsgivare var Nordiska ministerrådet.

– Det har varit väldigt engagerande att arbeta nära forskare och utredare i ett projekt som man vet faktiskt ligger till grund för beslutsfattande, eller åtminstone kan påverka politiska inriktningar. Det har också varit väldigt utvecklande och lärorikt att ta fram en sökstrategi inom LGBTI-området, ett ämnesområde som det händer mycket inom och som är väldigt föränderligt, särskilt begreppsmässigt. Mycket kunskap produceras också utanför akademien, av exempelvis intresseorganisationer, vilket tillför en extra dimension i sökprocessen som kan vara utmanande säger Sanna.



Sanna Hellgren har tagit fram en sökstrategi till en rapport om LGBTI-personers mående.

Rapporten finns att läsa på Nordiska ministerrådets webbplats.

* Lesbian, gay, bisexual, transgender and intersex



Lars Burman, överbibliotekarie i Uppsala var en av föreläsarna.

UB-seminarier

Under höstterminen 2021 har personalen fått ta del av en intern seminarieserie med både inbjudna gäster och medarbetare som föreläsare. Det har varit ett stort deltagande på seminarierna och även kollegor från Chalmers bibliotek och biblioteket vid Borås högskola har bjudits in att lyssna. Seminarierna har spelats in och går att ta del av i efterhand. Medarbetarna har bland annat fått lyssna till Morgan Palmqvist och Katarina Michnik som ledde ett samtal om *Det goda seminariet* och Lars Burman, överbibliotekarie vid Uppsala universitetsbibliotek, som pratade under rubriken *Om samlingsutveckling. Fysiskt, digitalt eller mittemellan*.

Miljö och hållbarhet

Universitetsbibliotekets hållbarhetsarbete sker på flera plan. Ett uppdrag från universitetet är att biblioteket ska rapportera in årlig statistik över forskningspublikationer på temat miljö och hållbar utveckling. Under 2021 har biblioteket gjort en satsning för att synliggöra universitetets vetenskapliga publicering på universitets externa webbplats. Universitetets publiceringsmönster inom hållbarhet har därigenom blivit tillgängliga för en bredare publik.

Ett mer konkret resultat av arbetet med att minska påverkan på miljön är att biblioteket nu slutat med att skicka meddelanden i form av pappersbrev till låntagare inom universitetet. Sedan våren 2021 får studenter och medarbetare istället SMS eller e-post när en försenad bok ska tillbaka eller en beställd bok kan hämtas.

Pliktmaterialutredning

Under våren 2021 presenterades regeringens pliktmaterialutredning (SOU 2021:32). Utredningen föreslog att antalet pliktexemplar av svenskt tryck i landet begränsas från dagens sju till endast två, med följd att Göteborgs universitetsbibliotek inte längre skulle tilldelas något pliktexemplar. Universitetsbiblioteket har under året arbetat fram ett remissvar och tagit fram en konsekvensanalys för vad detta skulle innebära för Göteborgs universitetsbibliotek. Beslut har ännu inte fattats i frågan, men tydligt är att det skulle få betydande konsekvenser för bibliotekets fortsatta förvärv av svenskt tryckt material och därmed forskares, studenter och allmänhetens tillgång till materialet. Det skulle också få stora konsekvenser för vilka resurser, personella och ekonomiska, som kommer att krävas för att säkra en god tillgång till materialet på både kort och lång sikt.

Fakta pliktbibliotek

Pliktlagstiftningen har gett Västsverige tillgång till svenskt tryck i 100 år. Tryckerier och producenter som ger ut ett verk för allmän spridning i Sverige är skyldiga att leverera ett exemplar till sju bibliotek, varav Göteborgs universitetsbibliotek är ett. Universitetsbiblioteket tar emot ett så kallat pliktexemplar av allt tryckt material som ges ut i Sverige och bevarar ett urval. Det handlar om allt från tryckta böcker och tidskrifter till kartor, broschyrer, vykort, föreningsstryck, med mera. Bibliotekets väldiga samlingar av svenskt material kommer till stora delar från pliktleveranserna.



Jan Elissson invigde de nya konstverken på FN-dagen.

Konst till minne av Ingrid Segerstedt

På FN-dagen invigdes två konstverk i och utanför Samhällsvetenskapliga biblioteket till Ingrid Segerstedt Wibergs minne. Konstverken ska föreviga de gärningar som Ingrid Segerstedt Wiberg gjorde som journalist, politiker och förkämpe för mänskliga rättigheter. Invigningstalet hölls av Ingrids gode vän, diplomaten och före detta vice generalsekreteraren för FN Jan Eliasson.

Den ena konstgestaltningen är en bronsstaty av Ingrid med en fredsduva i handen som står utanför Samhällsvetenskapliga biblioteket. Den är utformad av konstnären Johan Malmström. Johan vill att gestaltning



ngen både ska vara en hyllning till Ingrid och alla andra som fortsätter hennes kamp för ett mänskligare och mer solidariskt samhälle. Den andra konstgestaltningen är ett foto som fokuserar mer på Ingrids gärning och de frågor som engagerade henne. Konstnären Axel A. Karlsson Rixon har gjort ett storskaligt fotografi av ett antal unga asylsökande, med Göteborgs hamninlopp som bakgrund. Axel vill ge en mer uppdaterad bild av ett Sverige där personer av olika härkomst är, eller borde vara, en självklar del av vårt samhälle. Axels fotografi hänger inne i Samhällsvetenskapliga bibliotekets läsesal mitt emot Carl Wilhelmson målning *Allegori över bildning*.

Medförfattare i internationell publikation om covid-19

Tre av universitetsbibliotekets undervisande bibliotekarier, David Kjellin, Amanda Glimstedt och Katarina Michnik, har bidragit till antologin *Libraries, Digital Information, and COVID* som gavs ut i juli 2021. Deras kapitel handlar om erfarenheterna av undervisning under de första sex månaderna av pandemin. Genom att analysera tre undervisningstillfällen argumenterar författarna kring vilka faktorer som är avgörande för att den digitala undervisningen ska bli lyckad.



Regeringens nya läsråd

Regeringen inrättade under året ett nytt läsråd med uppdrag att samla och samordna aktörer och insatser kring barns och ungas läsning. Rådet ska vara en drivande och samordnande aktör inom det läsfrämjande arbetet. Det nya läsrådet, som är ett särskilt organ inom Statens kulturråd, ska bland annat lämna förslag på olika läsfrämjande insatser och bidra till Kulturrådets läsfrämjande arbete.

Elin Nord som arbetar på Pedagogiska biblioteket är en av åtta ledamöter i rådet och kommer att sitta i rådet till oktober 2024.

– Jag känner mig väldigt hedrad över att få ingå i Läsrådet och få arbeta med dessa stora och viktiga frågor. In i arbetet i Läsrådet tar jag med mig perspektiven från biblioteksvärlden och mina hjärtefrågor tillgänglig läsning och allas rätt att läsa på sina villkor, säger Elin Nord.



Elin Nord som blivit invald i regeringens läsråd.



Litteraturstad Göteborg

I november antogs Göteborg till Unescos nätverk för kreativa städer (UCCN) inom området litteratur. Göteborg blev därmed Sveriges första litteraturstad inom UCCN. Bakom ansökan stod bland annat Göteborgs Stad, Göteborgs universitet, Västra Götalandsregionen, Författarcentrum Väst, Bokmässan i Göteborg och Sveriges Författarförbund. Målet med nätverket är att stärka samarbetet mellan städer där kreativitet är en viktig del av identiteten, men även en strategisk faktor för att uppnå de globala hållbarhetsmålen, Agenda 2030.

– Jag ser framför mig att universitetsbiblioteket tillsammans med bland annat Litteraturbanken och Språkbanken kommer att på ett omistligt sätt komplettera den forsknings- och undervisningsverksamhet som annars är kärnan i vad universitetet bidrar med som helhet i Göteborg som litteraturstad. I hela det sätt biblioteket förvärvar, tar om hand och tillgängliggör våra samlingar och det unika kulturarv vi äger ligger vårt viktigaste och långsiktiga bidrag, säger Morgan Palmqvist.

8 BIBLIOTEK



GÖTEBORGS
UNIVERSITET